

สุราก้าวหน้า ทำให้ประเทศไทยก้าวหน้าจริงหรือ?

การดื่มสุรามีอยู่คู่สังคมโลกมานานมาก นานจนฝังตัวอยู่ในขนบธรรมเนียม และประเพณีของแต่ละประเทศ อย่างเช่น การดื่มสุรากลายเป็นกิจกรรมสังคมในงานพบปะสังสรรค์ ในพิธีกรรมต่างๆ ในอดีตการให้สุราก็เป็นการให้ของขวัญที่แสดงความเคารพนับถือเนื่องในวาระต่างๆ เช่นนี้ ทำให้สุราเป็นสินค้าที่ไม่ธรรมดา ดังที่องค์การอนามัยโลกแสดงความห่วงใยในหนังสือที่ชื่อว่า “alcohol: no ordinary community – research and public policy” ซึ่งมีการพิมพ์เผยแพร่มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 ถึงปัจจุบันพิมพ์ครั้งที่ 3 ไปแล้ว ในประเทศไทย มีการแปลฉบับพิมพ์ครั้งที่ 3 โดยคุณยวิชัย-ปัญหาสุรา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ความหนา 630 หน้า และจากความไม่ธรรมดาของสุรา ทำให้มีการกำหนดภาษีการค้าสุราเพื่อสร้างรายได้ให้แก่รัฐ รวมถึงการทำธุรกิจค้าสุราและยาสูบแบบผูกขาด สร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำแก่ผู้ผลิตสินค้า และเป็นสินค้าก่อรายได้ของธุรกิจบันเทิงต่างๆ ที่อาศัยสุราเพิ่มความบันเทิงแก่ลูกค้า ทำให้สุราที่มีขึ้นในสังคมอย่างมั่นคง ทั้งนี้ สังคมในอดีตไม่ได้มองว่าสุราเป็นสิ่งอันตราย

ต่อมาเมื่อความรู้ทางการแพทย์และสาธารณสุขดีขึ้น ก็พบว่า แท้จริงแล้ว สุราหรือเครื่องดื่มอื่นๆ ที่ผสมแอลกอฮอล์เป็นสิ่งเสพติด และมีอันตรายมาก สุราเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งตับ โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคทางจิตประสาท ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท รวมทั้งเป็นต้นเหตุของอุบัติเหตุทางจราจร ซึ่งคร่าชีวิตคนปีละมากๆ เมื่อรู้ว่าเป็นสิ่งอันตราย วงการแพทย์และสาธารณสุขเริ่มเฝ้าระวัง พยายามสร้างความตระหนักให้กับประชาชน ให้ลด ละ เลิกทั้งสุราด้วยกระบวนการต่างๆ หลากรูปแบบ เช่น การออกกฎหมายควบคุมการผลิต การจำหน่าย และการบริโภค การห้ามโฆษณา การขึ้นภาษีเพื่อลดการเข้าถึงสำหรับผู้มีรายได้น้อย การตรวจจับผู้ขับรถหลังดื่มสุราเพื่อลดอันตรายจากอุบัติเหตุ รวมถึงการรณรงค์สื่อสารสาธารณะอย่างกว้างขวาง รวมถึงการนำเอาภาษีการค้าสุรายาสูบส่วนหนึ่งมารณรงค์สร้างเสริมสุขภาพประชาชน

สำหรับประเทศไทย การดำเนินการที่ผ่านมาพบว่าได้ผลพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การออกกฎหมายควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ การมีคณะกรรมการระดับชาติมาควบคุมกำกับงาน มีการตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลโดยเฉพาะในกระทรวงสาธารณสุข รวมไปถึงมาตรการทางสาธารณสุขและทางสังคมอีกมากมาย

แต่เนื่องจากสุรามีอยู่กับสังคมไทยมานาน ทำให้ผลการควบคุมยังไม่เพียงพอที่จะลดการเสพของประชาชนอย่างเต็มที่ ปัญหาที่เกิดจากการเสพสุรายังชุกชุมอยู่เช่นเดิม ดังนั้น นักวิชาการและนักเคลื่อนไหวสังคมต่างก็มุ่งหวังว่า ภาครัฐและเอกชนจะเพิ่มความเอาใจจริงเอาใจกับการบริโภคแอลกอฮอล์ อย่างเช่นในช่วงที่หาเสียงเลือกตั้ง ผู้คนต่างก็เฝ้าดูว่าพรรคการเมืองใดจะมีนโยบายดีๆ มาจัดการกับสิ่งเสพติดชนิดนี้ แต่สิ่งที่ได้พบได้ย็น นอกจากจะไม่เอื้อต่อการควบคุมสุราและยาสูบแล้ว ยังอาจให้ผลตรงข้าม คือ ทำให้คนไทยเสพมากขึ้น และแน่นอนว่า ย่อมก่อให้เกิดอันตรายมากขึ้นไปด้วย

เกี่ยวกับเรื่องนี้ในปี พ.ศ. 2565 มีความเคลื่อนไหวที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า ร่าง พ.ร.บ. สุราก้าวหน้า เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายค้านพรรคหนึ่ง โดยมุ่งหวังที่จะลดการผูกขาดการผลิตสุราโดยปลดล็อกการผลิตของผู้ผลิตรายย่อยและสุราชุมชน ผู้เสนอกฎหมายนี้ระบุว่า ไม่ได้มุ่งให้คนเสพสุรามากขึ้นจากการดำเนินการในสภา ปรากฏว่า ร่าง พ.ร.บ. นี้ตกไปอย่างฉิวเฉียด (เห็นด้วย 194 ไม่เห็นด้วย 196) พรรคการเมืองที่เสนอ พ.ร.บ. นี้ใช้ชื่อภาษาอังกฤษของ “สุราก้าวหน้า” ว่า “liquor liberalization” แปลตรงตัวว่า “สุราเสรี” แต่กลับใช้ภาษาไทยว่า “สุราก้าวหน้า” เพื่อให้ตีความว่า เป็นการขับเคลื่อนเพื่อให้ประเทศเกิดความก้าวหน้า

ขณะนี้ปรากฏชัดแล้วว่า พรรคที่เคยเสนอ พ.ร.บ. นี้ได้เสียงมากที่สุดในการเลือกตั้ง และกำลังเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ประกอบกับในช่วงหาเสียงก็ชูประเด็นแก้กฎหมายเพื่อลดการผูกขาดการผลิตสุรา จึงเป็นไปได้ว่า พ.ร.บ. สุราก้าวหน้า จะมีโอกาสปิดฝุ่นเสนอใหม่อีกครั้งในไม่ช้า และมีโอกาสออกมาเป็นกฎหมายได้ ไม่ว่าจะได้เป็นรัฐบาลหรือไม่ก็ตาม เพราะน่าจะมีเสียงสมาชิกจำนวนมากเพียงพอ (เมื่อเทียบกับช่วงที่ผ่านมา)

แม้ว่าทางพรรคที่เสนอ พ.ร.บ. สุราก้าวหน้าไม่ได้คาดหวังว่าประชาชนจะเสพแอลกอฮอล์มากขึ้น แต่การลดการผูกขาด น่าจะมีผลให้สุราราคาถูกลง และหาซื้อได้ง่ายขึ้น ก็คงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องเตรียมการเพื่อลดปัญหาที่จะตามมา ตัวอย่างที่เคยเห็นมาคือที่ประเทศมองโกเลีย การผลิตสุราอย่างเสรีไม่มีการผูกขาดสินค้า ทำให้เหล้าводก้าของที่นี่มีราคาถูกลง (ต่างคนต่างผลิตและแย่งกันลดราคาเพื่อสร้างยอดขาย) บางยี่ห้อมีราคาใกล้เคียงกับน้ำขวด จึงทำให้คนยากจนเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย เพราะมีราคาถูก ผู้ซื้อเลยตัดสินใจซื้อเหล้าแทนน้ำ มีพบบ่อยว่า คนเมากี่ยกจนจำนวนหนึ่ง นอนตายริมถนน เพราะเมาแล้วนอนพักริมทาง คงกะว่าจะนอนชั่วคราว แต่ผลกลับไป ซึ่งในภาวะที่อุณหภูมิต่ำกว่า จุดเยือกแข็งประมาณ 6 เดือนต่อปีของประเทศนี้ คนเมากี่กลับพลิกก็กลายเป็นตัวแข็งตาย สภาพนี้เฝ้าจนตัวแข็งคงไม่พบ ในประเทศไทย แต่ถ้าสุราราคาถูก ก็คงมีคนบริโภคเพิ่มขึ้นแน่ ผลร้ายจากสุราก็จะเพิ่มตามมา และไม่น่าจะมั่นใจว่า ความก้าวหน้า จะตามมาหรือไม่?

ในเมื่อแนวโน้มทางการเมืองเพื่อลดการผูกขาดธุรกิจแอลกอฮอล์ในขณะนี้ส่อแววที่จะทำให้มีการผลิตสุราอย่างเสรี บริษัทยักษ์ใหญ่เดิมคงจะเพิ่มสินค้าประเภทราคาถูกรักษาฐานรายได้ ส่วนแหล่งผลิตใหม่ๆ ที่มีขนาดย่อม แต่กระจัดกระจายในหลายๆ ท้องที่ ก็ผลิตสินค้ามาแย่งตลาด ซึ่งก็ช่วยไม่ได้ที่จะทำให้สุราราคาถูกลง การบริโภคสุรา ในประเทศไทยก็น่าจะรุนแรงขึ้น ทำให้ความสำเร็จที่งานควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ที่เคยมีมาคงต้องหดหายไป นอกจากจะไม่ก้าวหน้าแล้ว ยังเป็นการถอยหลังลงคลองตามคำพังเพยของไทย

ในสภาพเช่นนี้ ผู้ที่รับผิดชอบงานควบคุมการบริโภคแอลกอฮอล์ และผู้ที่เป็นห่วงเป็นใยทั้งหลายคงต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด หากเป็นไปได้ ก็ช่วยกันให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นแก่ผู้ออกกฎหมายให้พยายามปรับเนื้อหาของกฎหมายเพื่อควบคุมไม่ให้เกิดการบริโภคมากขึ้นในบรรยากาศของการลดภาวะผูกขาด และหากในที่สุด มีกฎหมาย สุราก้าวหน้าออกมา ก็คงต้องช่วยกันทำหน้าที่เฝ้าระวังผลเสียของกฎหมายอย่างใกล้ชิด เช่น การติดตามข้อมูลจำนวน ผู้เสพแอลกอฮอล์ หาสถิติของยอดจำหน่ายและสถิติปริมาณเฉลี่ยการเสพรายบุคคล หาอัตราเพิ่มของอุบัติเหตุดื่มแล้วขับ ความชุกชุมของการทะเลาะ-วิวาทและความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นผลจากการดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น เพื่อให้เป็นข้อมูล ในการปรับแก้กฎหมาย รวมทั้งหามาตรการในการลดการบริโภคแอลกอฮอล์ให้ได้ผลต่อไป

นพ.วิวัฒน์ โรจนพิทยากร

บรรณาธิการ